

Dyslexiebeleid

Veluws College Walterbosch

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding

Hoofdstuk 2 Wat is dyslexie

Hoofdstuk 3 Begeleiding en ondersteuning

Hoofdstuk 4 Signalering en doorverwijzing

Hoofdstuk 5 Organisatie en communicatie

Bijlagen:

Bijlage 1: Begeleiding/ondersteuning door docenten

Bijlage 2: Begeleiding/ondersteuning door thuis

Bijlage 3: Protocol ontheffing Frans/Duits

Bijlage 4: Aanvraagformulier ontheffing Frans/Duits

Hoofdstuk 1   Inleiding

Binnen het Veluws College Walterbosch hanteren wij het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs.

De doelen van het dyslexiebeleid op het Veluws College Walterbosch zijn:

- dyslectische leerlingen kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn
- ze kunnen zo zelfstandig mogelijk omgaan met hun dyslexie.
- ze vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen en/of begeleiding in de brugklas.

Het Veluws College Walterbosch hanteert onderstaande uitgangspunten om deze doelen te bereiken. Ten eerste staat de leerling centraal. Belangrijke vragen zijn:

- wat heeft *deze* leerling nodig?
- heeft hij voldoende aan begrip, goed onderwijs en de algemene afspraken die op school gelden voor dyslexie?
- of extra hulpmiddelen nodig?

Belangrijk is dat de leerling mede eigenaar is van zijn plan.

De dyslectische leerling heeft ten tweede ondersteuning nodig daar waar de gevolgen van dyslexie hem belemmeren: bij het volgen van lessen, tijdens proefwerken en examens en bij het maken van huiswerk. Dit vraagt om een geïntegreerde aanpak. Dat betekent dat docenten zo veel mogelijk binnen de lessen leerlingen begeleiden waar dit mogelijk is, indien een leerling meer begeleiding nodig heeft zullen ouders/ leerling dit extern moeten oppakken.

Hoofdstuk 2   Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

Het dyslexiebeleid richt zich op twee doelgroepen: de leerling die in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring afgegeven door een GZ-psycholoog en de leerling bij wie een vermoeden bestaat van dyslexie.

Problemen die dyslectische leerlingen in de schoolsituatie kunnen tegenkomen, zijn:

- lees- en/of spellingfouten (veel verbeteringen en doorhalingen)
- tijdproblemen bij lezen en/of spelling
- taalprobleem t.a.v. fonologie, syntaxis en semantiek (spreken en schrijven in korte zinnen; niet op woorden kunnen komen)
- moeite met auditieve informatieverwerking: opnamecapaciteit, korte termijngeheugen (veel moeite met onthouden van losse feiten, zoals woordjes, rijtjes, jaartallen, topografienamen)
- concentratieproblemen
- moeite met afsluiten voor niet relevante prikkels (gevoeliger voor achtergrondgeluiden, licht)
- moeite met twee activiteiten tegelijk uitvoeren (lezen-denken, luisteren-lezen, luisteren-schrijven)
- problemen met automatiseren van begrippen en formules bij exacte vakken
- specifieke problemen bij de moderne vreemde talen: moeite met horen van verschillen tussen klanken en het koppelen aan de juiste schrijfwijze
- moeite met structuur en plannen (huiswerk)
- moeilijk leesbaar handschrift
- faalangst en negatief zelfbeeld (veel spanning bij opgaven waarbij het gaat om nauwkeurig lezen en schrijven)

Hoofdstuk 3

Begeleiding en ondersteuning

De doelen van de begeleiding ondersteuning van leerlingen in de brugklas met een dyslexieverklaring zijn:

- de leerling ondersteunen bij zijn functioneren in het onderwijs en hem leren omgaan met zijn dyslexie
- zelfvertrouwen ontwikkelen
- voorkomen van uitstroom naar lager niveau
- vergroten van de zelfstandigheid in het omgaan met dyslexie
- de leerling leren verantwoordelijkheid voor zichzelf te nemen in het kader van zijn dyslexie

De mogelijkheden op school

A: Remediëren

Er wordt doelgericht en systematisch gewerkt aan de verdere ontwikkeling van lezen, spellen en begrijpend lezen.

Het gaat op het Veluws College om de onderstaande items:

Technisch/begrijpend lezen

Spellen Nederlands

Moderne vreemde talen

B: Compenseren

Het gaat er om de leerling aan de hand van de onderzoeksgegevens duidelijk te maken op welke manier hij/zij gebruik kan maken van zijn/haar sterke punten, welke leerstrategieën in dit geval de beste zijn. Dit is een belangrijke taak van de remedial teacher.

Mogelijke faciliteiten

De remedial teacher bepaalt in overleg met de leerling, de ouders en eventueel de docenten van welke faciliteiten een dyslectische leerling gebruik mag maken.

- extra tijd bij toetsen of een verkorte toets
- mondelinge overhoringen (bij meerdere onvoldoendes schriftelijk werk)
- toetsen in Arial 12 en duidelijk opgemaakt
- bij luistertoetsen meer leestijd tussen de fragmenten
- voorgelezen studieboeken en -werkboeken
- voorgelezen toetsen met behulp van de door school aangewezen voorleessoftware
- gebruik laptop/ tablet en spellingcontrole voor huiswerk
- gebruik laptop/ tablet en spellingcontrole voor toetsen
- gespreide talentoetsen tijdens toetsweken
- Geen onverwachte voorleesbeurten (geldt voor alle vakken)

- aantekeningen van een klasgenoot of het origineel van de docent kopiëren om eigen werk te corrigeren. De docent kan ook de aantekeningen mailen/ fotograferen of in de ELO zetten
- aanleren van ICT vaardigheden bij het gebruik van ondersteunende softwareprogramma's

C: Stimuleren

Dyslexie gaat nooit over. In veel gevallen moet de leerling meer inspanning leveren om vooruitgang te boeken of om op peil te blijven.

Het is mede de taak van de vakdocenten om de leerlingen te helpen die extra inspanning te leveren door het geven van tips en het uitstralen van begrip.

Het is van belang om mogelijke werkhoudingsproblemen te signaleren en met de leerling bespreekbaar te maken.

Dyslexie wordt algemeen geaccepteerd binnen het team.

D: Dispenseren

Dispenseren houdt in dat er aan leerlingen met een dyslexieverklaring (gedeeltelijk) vrijstelling wordt gegeven wat betreft het voldoen aan bepaalde, met de remedial teacher vastgestelde taakeisen. Aanpassingen in het curriculum worden besproken met alle betrokkenen. Alles wordt vastgelegd in een handelingsplan in SOM.

Hieronder vallen:

- aangepaste spellingbeoordeling. Bij de talen worden alleen regelfouten (in werkwoordspelling) fout gerekend. Herhalingsfouten, inprentfouten, fonetische, oriëntatie en luisterfouten niet. Bij de andere vakken worden spellingfouten niet geteld. Voor een spellingtoets kan een leerling niet lager dan het cijfer 4 halen.
- ontheffing moderne vreemde talen. Zie bijlage 4 voor het wettelijke kader en de procedure. In bijlage 5 is een aanvraagformulier voor ontheffing toegevoegd
- vrijstelling onverwachtse leesbeurten

Verder stimuleren wij de uitwisseling van ervaringen tussen leerlingen met dyslexie.

Technische hulpmiddelen:

- voorleessoftware (Sprint, Claroread, Kurzweil). De computer zet teksten om in gesproken taal. Bij toetsen mag alleen gebruik gemaakt worden van door de school aangewezen software
- tijdens het examen kan gebruik worden gemaakt van de door school aangewezen voorleessoftware.

Eindexamen

Tijdens het eindexamen heeft een leerling met dyslexie recht op:

1. Extra tijd (30 min. per examen).
2. Gebruik van een tekstverwerker met spellingcorrector.
3. Voorgelezen examens. De school bepaalt welk technisch hulpmiddel hiervoor gebruikt wordt.

Spelling wordt in het examen Nederlands beoordeeld. Alle dyslectische leerlingen hebben daarom het recht om het examen Nederlands te typen met spellingcorrector. Verder mogen examenleerlingen examens voorgelezen krijgen wanneer ze daarvoor voorafgaand aan het examen geoefend hebben. Faciliteiten moeten tijdig worden doorgegeven aan DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs).

Wet gelijke behandeling

Met ingang van 1 augustus 2009 is de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte ook van toepassing op het basis- en het voortgezet onderwijs. Op basis van deze wet (artikel 5b, in samenhang met artikel 1) is het verboden om onderscheid te maken bij het verlenen van toegang tot onderwijs, bij het aanbieden van onderwijs, bij het afnemen van toetsen en bij het afsluiten van onderwijs.

‘Verbod op onderscheid’ betekent dat scholen verplicht zijn tot doeltreffende aanpassing als (de ouders van) een leerling met een beperking hierom (vragen) vraagt. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het toestaan van een voorleesprogramma in de les en tijdens de examens. Wel moet het gaan om een redelijke aanpassing die niet te belastend is (artikel 2). Een leerling (of zijn ouders) kan (kunnen) bijvoorbeeld niet van de school eisen bepaalde voorleessoftware toe te staan of aan te schaffen, terwijl de school beschikt over een goedkoper alternatief met dezelfde ondersteuningsmogelijkheden. Als een school niet consequent of helder is wat betreft het gebruik van een doeltreffende aanpassing, kan dit leiden tot verboden onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte.

Hoofdstuk 4   Aanmelding en Signalering/ doorverwijzing

Aanmelding van dyslectische leerlingen

Deze leerlingen hebben al een dyslexieverklaring op de basisschool gekregen en worden zo aangemeld door de basisschool. Er komt een kopie van de verklaring in het dossier bij de administratie en er komt een melding in het zorgvierkant in Som. De remedial teacher zorgt ervoor dat de leerlingen in de eerste week van het schooljaar op de lijst van dyslectische leerlingen komt te staan. Deze leerlingen doen ook mee aan de screening, zodat eventuele problemen in kaart gebracht kunnen worden. De leerlingen krijgen voor de herfstvakantie een kennismakingsgesprek met de remedial teacher, waarin eventuele faciliteiten worden vastgelegd.

Signalering en onderzoek

Het onderzoek in de brugklas

Er worden zeven onderzoeksfasen onderscheiden.

Fase 1: signaleringsfase (augustus/september)

Er wordt gebruikt gemaakt van het signaleringsinstrument uit het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs. Het instrument bestaat uit een zinnendictee (Het wonderlijke weer) en een stil leestoets (De tekenbeet). Het is genormeerd voor de brugklassen van de verschillende vormen van voortgezet onderwijs. Alle leerlingen in de brugklas worden gescreend op mogelijke problemen bij spelling en /of stillezen. De screening duurt ongeveer 60 minuten. Het zinnendictee en de stil leestoets worden nagekeken en ingevoerd in het leerlingvolgsysteem SOM.

Fase 2: voorlopige diagnosefase (oktober/november)

Verdiept onderzoek door de remedial teacher indien het screeningsinstrument/onderwijskundig rapport hiertoe aanleiding geven. De leerlingen die C2 of lager scoren voor het dictee en/of de stil leestoets komen hiervoor in aanmerking.

- dossieronderzoek: gegevens basisonderwijs (CITO leerlingvolgsysteem, CITO eindtoets percentielscores, remediëring, handelingsplannen, indicaties voor hardnekkigheid)
- individuele afname toetsen (30 min.): technisch lezen toetsen op woordniveau (Brus en Klepel), technisch lezen toets op zinsniveau (Kijkbewijs), auditieve toets (Van Luyn)
- overleg met orthopedagoog over aanvullende begeleiding
- invullen anamneselijst door ouders. (indien nodig)

Fase 3: integratie en startindicatiestelling

De remedial teacher bespreekt de onderzoeksgegevens met de GZ-psycholoog. De RT-groepen worden ingedeeld naar zwaarte van de problematiek en op grond van specifieke vragen voor remediëring. Mentoren/ coaches worden op de hoogte gebracht.

Leerlingen met duidelijke dyslectische kenmerken en bij wie de hardnekkigheid al is aangetoond, krijgen de dyslexiefaciliteiten.

Voor de dyslexieverklaring moet aanvullend onderzoek worden gedaan.

Fase 4: hulpverlening

De RT-hulp start aan de hand van groepshandelingsplannen (grootste gemene deler), individuele handelingsplannen of vraag gestuurd (alleen onderbouw, klas 1 en 2). Het grootste deel van de hulp zal zich richten op spelling en/of technisch lezen. Deze hulp wordt tenminste 5 maanden gecontinueerd om hardnekkigheid te kunnen aantonen. De vorderingen van de reguliere schoolvakken worden goed in de gaten gehouden.

Fase 5: herhalingsonderzoek (april/mei)

De remedial teacher neemt bij de leerlingen die RT-hulp hebben gekregen, wederom het zinnendictee af, de stil leestoets en de Brus, Klepel, het Kijkbewijs en de Van Luyn auditief + van Luyn zinnendictee, afhankelijk van de aangeboden RT-hulp. Verder verzamelt de remedial teacher gegevens die verkregen zijn van de mentor/coach, uit de docentenvergaderingen en uit de hulpverlening.

Fase 6: Eindindicatiestelling en evaluatie (mei/juni)

De RT'er bespreekt de resultaten van het herhalingsonderzoek met de orthopedagoog. Dyslexie wordt al dan niet vastgesteld. Bij vaststelling dyslexie wordt de anamneselijst ingevuld door ouders en neemt een extern bureau het onderzoek over.

GZ-psycholoog stelt een onderzoeksverslag en een dyslexieverklaring op voor de leerling en de school. Deze verklaring blijft levenslang geldig.

Fase 7: faciliteiten

De RT'er bespreekt de nodige faciliteiten met leerling (en ouders).

Deze worden vastgelegd in SOM.

De docenten, teamleider en administratie worden via SOM geïnformeerd.

Onderzoek in hogere leerjaren

Het komt voor dat leerlingen uit hogere leerjaren denken dat er bij hen toch sprake is van dyslexie. De remedial teacher beoordeelt of daar gegronde argumenten voor zijn. Ook in hogere leerjaren wordt gebruik gemaakt van de screeningsresultaten uit de brugklas uit het Protocol Dyslexie, aangevuld met de onderdelen uit het verdiepte onderzoek.

Hoofdstuk 5

Organisatie en communicatie

Binnen het management van het Veluws College Walterbosch heeft een directielid de portefeuille voor het ondersteuningsaanbod. Het Walterbosch heeft tenminste één remedial teacher die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het dyslexiebeleid. Daarnaast hebben docenten, mentoren, leerlingen en ouders een rol in de begeleiding van de dyslectische leerlingen.

De ondersteuningscoördinator:

- evalueert het dyslexiebeleid en de uitvoering daarvan in samenspraak met de remedial teacher en stelt waar nodig bij
- werkt samen met de remedial teacher en zorgt voor regelmatig overleg

De remedial teacher :

- zorgt er in samenspraak met de administratie voor dat de verlengerslijst voortdurend wordt bijgewerkt in geval er nieuwe leerlingen met dyslexie bijkomen of van school gaan
- is verantwoordelijk voor de screening van de leerlingen en de daaruit voortvloeiende organisatorische werkzaamheden
- bespreekt de resultaten met de GZ-psycholoog en houdt ouders op de hoogte.
- behartigt de belangen van de dyslectische leerling
- ziet er samen met de leerling op toe dat de leerling met dyslexie de compenserende en dispenserende maatregelen krijgt die hem toe behoren te komen
- is aanspreekpunt voor docenten, ouders en leerlingen m.b.t. dyslexie
- De leerlingen, ouders en mentoren weten op welke manier ze de RT' er kunnen bereiken.
- maakt gespreksverslagen en legt aanbevelingen en faciliteiten die gelden voor de leerling vast in SOM.
- alle veranderingen en nieuwe afspraken worden vastgelegd in SOM
- informeert de leerlingen met dyslexie over de compenserende/dispenserende maatregelen tijdens het examen
- begeleidt voor het vaststellen van het hardnekkigheidscriterium gedurende 5 maanden die leerlingen in de brugklas bij wie een vermoeden is van dyslexie
- begeleidt de leerlingen die in het brugjaar binnenkomen met een dyslexieverklaring

De vakdocent

- weet welke leerlingen dyslectisch zijn en kent de voor zijn vak geldende afspraken mbt dyslexie.
- houdt rekening met afspraken die gemaakt zijn met de leerling met dyslexie en met datgene waar hij tegenaan kan lopen (dyslexiepas/kaart)
- geeft indien nodig hulp in de les
- bespreekt toetsen met de leerling
- overlegt met de mentor wanneer hij vindt dat extra hulp niet heeft geleid tot het gewenste resultaat
- geeft toetsen minimaal 1 week vooraf op

De mentor

- weet welke leerlingen er in zijn klas dyslectisch zijn en van welke faciliteiten zij gebruik maken
- is het eerste aanspreekpunt voor de leerling, de ouders en de vakdocent
- kan de leerling indien nodig inbrengen bij de remedial teacher

De leerling

- zet zich maximaal in om te leren en te lezen
- oefent regelmatig met spelling, kort en vaak om spellingregels eigen te maken
- is zelf verantwoordelijk voor correcte aantekeningen
- vermeldt op de toets en ingeleverd werk dat hij dyslectisch is d.m.v. de letter 'D'
- Neemt initiatief wanneer faciliteiten niet voldoen

De ouders

Van ouders wordt verwacht:

- dat zij hun kind blijven aanmoedigen en ondersteunen;
- dat zij hun kind stimuleren regelmatig te lezen en te oefenen met spelling;
- dat zij luisteren naar de signalen van hun kind en die bespreken met de mentor.
- dat zij zorgen voor externe begeleiding, indien hun kind dit nodig heeft.

Bijlage 1

Begeleiding/ondersteuning door vakdocent tijdens de lessen

- auditief aangeboden informatie wordt moeilijk verwerkt. Schrijf kernwoorden op het bord en geef de grote lijn aan.
- luisteren en tegelijkertijd aantekeningen maken is moeilijk. Geef de leerling bijvoorbeeld een kopie van eigen aantekeningen of stimuleer de leerling dit met een medeleerling te regelen, mogelijkheid tot foto's maken
- geef de leerling de mogelijkheid van een mondelinge overhoring. Hij/zij kan dan laten zien dat het werk echt geleerd was
- stimuleer de leerling om instructies of vragen bij een toets tweemaal zorgvuldig te lezen.
- sta toe dat bij overhoringen en proefwerken de leerling de antwoorden op hetzelfde blad mag schrijven. Zo voorkom je concentratieverlies en onnodige schrijffouten. Ook kan het fijn zijn voor een dyslectische leerling om te strepen en te arceren op een toets
- stimuleer de leerling bij het kiezen van leesboeken voor een lijst om bekende boeken te kiezen. Vaak zijn deze boeken op cd of voor de e-reader te bestellen, of er zijn films van gemaakt
- toetsen worden aangereikt in het lettertype Arial 12. Dit geldt ook voor zelfontwikkeld lesmateriaal. Zorg voor een duidelijk opmaak
- noteer het huiswerk en de toetsen in de ELO.
- zorg voor een gesprekje met de leerling als er steeds onvoldoendes worden behaald.
- Spellingfouten niet meetellen als het gaat om inhoud. Bij een spellingtoets kan er niet lager gescoord worden dan een 4
- Extra tijd geldt ook bij het maken van een so

Bijlage 2:

Begeleiding/ondersteuning thuis

Concreet kan de leerling thuis op de volgende manieren geholpen worden:

- oefen regelmatig woordjes: begin ver van tevoren en laat veel herhalen. Programma's als WRTS zijn een goed hulpmiddel hierbij. Zorg ervoor dat het kind de woorden zonder spellingfouten invoert
- help het leerproces van het kind te structureren. Vaste momenten voor huiswerk maken, iedere dag huiswerk maken, afwisseling tussen leren en maken
- help met het plannen van huiswerk en leerwerk
- stimuleer steeds weer dat uw kind leest en spelling oefent
- toon waardering voor de extra inspanning die geleverd moet worden
- stimuleer het maken van huiswerk en leren van toetsen in een ruimte met zo min mogelijk afleidende prikkels. Maak afspraken over mobiel- en computergebruik
- help met het onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken in leerteksten

Bijlage 3

Protocol ontheffing van Frans/Duits op Veluws College

1.1 Inleiding

Dit protocol geldt voor het Veluws College met ingang van het schooljaar 2020-2021. In het protocol wordt beschreven aan welke leerlingen mogelijk ontheffing verleend kan worden voor een tweede moderne vreemde taal op basis van bepaalde belemmeringen.

De basis voor dit protocol is het “Inrichtingsbesluit WVO”.

Aan het verlenen van de ontheffing zijn wettelijke regels verbonden die door school op eigen wijze zijn uitgewerkt .

Voor alle duidelijkheid: het bevoegd gezag is niet verplicht ontheffing te verlenen.

Wel is zij verplicht een gemotiveerd antwoord te geven. Het Veluws College heeft een meldingsplicht naar de inspectie en zorgt voor een registratielijst waarop is vastgelegd aan wie ontheffing is verleend voor het volgen van een tweede moderne vreemde taal en op welke gronden dat is gebeurd.

Havo en vwo in de eerste drie leerjaren (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21)

In de eerste drie leerjaren van het havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht.

Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling aan het onderwijs geven in de tweede moderne vreemde taal, omdat er met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor moderne vreemde talen. De school moet hierbij wel rekening houden met de mogelijke profielkeuze van de leerling in verband met zijn doorstroommogelijkheden.

Alleen in een aantal specifieke gevallen – en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie – is er een aantal mogelijkheden voor ontheffingen:

- leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans óf Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;
- leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen. Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor havo of vwo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

Aangepast programma

De directeur of rector van de school heeft de mogelijkheid om in bijzondere gevallen in de onderbouw één vreemde taal (Frans of Duits) te vervangen door een aangepast lesprogramma in de desbetreffende taal. (Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 11d) Er moet dan wel aan een aantal regels en criteria worden voldaan.

- De aanvraag geldt alleen voor leerlingen met ernstige vormen van dyslexie of met een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of met een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal (o.a. slechtziend). Daarover is op school een verklaring van een orthopedagoog/psycholoog met een BIG registratie aanwezig, inclusief het onderzoeksverslag, de onderzoeksgegevens en een capaciteitenonderzoek;
- pas wanneer de kansen op schoolsucces ernstig in gevaar komen, wordt in overweging genomen gebruik te maken van de mogelijkheid tot aanpassing van het programma;
- er kan maar voor één van de beide talen een aangepast programma worden toegekend;
- als in de tweede klas Duits/Frans voor het eerst gegeven wordt, kan nog niet direct bepaald worden met welk vak de leerling de meeste moeite heeft. Een aangepast lesprogramma kan daarom pas worden toegekend vanaf de 2e klas als het vak Duits tot de kerstvakantie is aangeboden;
- voordat een verzoek om een aangepast lesprogramma te mogen volgen in behandeling wordt genomen, moet duidelijk zijn dat de leerling, ondanks alle beperkingen, toch zijn best heeft gedaan en gebruik heeft gemaakt van alle strategieën die hem zijn aangeboden; er moet dan aangetoond zijn dat andere compenserende maatregelen die de school hanteert onvoldoende zijn;
- als het aangepast lesprogramma voor Frans of Duits wordt toegekend, dan kan dit vak in de bovenbouw niet meer worden gekozen. Het beperkt dus de keuzemogelijkheid voor de leerling;
- het bevoegd gezag van de school bepaalt bij de ontheffing voor onderdelen het onderwijsprogramma in overleg met de betreffende vakdocent welk onderwijs voor de leerling in plaats komt voor het onderdeel/onderdelen waarvoor ontheffing is verleend en hoeft voor dergelijke aanpassingen geen toestemming te vragen aan de inspecteur. Wel moet de onderbouwing en verantwoording van het besluit worden opgenomen in het dossier van de leerling. Tevens dient op de lijst van leerlingen die gebruik maken van een afwijkende wijze van examineren de maatregel geregistreerd te worden.

Een leerling met dyslexie die in 2 vmbo-t geen Frans heeft gevolgd, maar bevorderd wordt naar 3 havo, komt volgens de inspectie automatisch in aanmerking voor het volgen van een aangepast programma.

In het kader van bovenstaande regels en criteria zal een verzoek om vrijstelling in de bovenbouw een logisch gevolg zijn. Het zal om leerlingen gaan die al een vrijstelling in de onderbouw kregen voor Frans of Duits. De vrijstelling komt in de praktijk alleen aan de orde in de bovenbouw vwo omdat in het vmbo en het havo profielen kunnen worden gekozen zonder een tweede moderne vreemde taal.

1.3 Vrijstelling in de bovenbouw

Bovenbouw havo (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e)

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het havo in drie van de vier profielen niet verplicht. Havo leerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

Bovenbouw vwo (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e)

Leerlingen in de bovenbouw van het atheneum moeten naast Engels een tweede moderne vreemde taal volgen. Hiervoor kunnen Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Russisch, Arabisch, Turks of Fries aangeboden worden. Leerlingen kunnen hiervan ontheffing krijgen als zij:

- een stoornis hebben die specifiek betrekking heeft op taal (o.a. dyslexie) of een zintuiglijke stoornis hebben die effect heeft op taal (o.a. slechtziend). Daarover is op school een verklaring van een orthopedagoog/psycholoog aanwezig;
- en/of een andere moedertaal hebben dan Nederlandse of Fries;
- en/of onderwijs volgen in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid en , bijvoorbeeld door hun dyslexie, zo slecht presteren op de taal waarvoor ze ontheffing vragen, dat het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert.

Het is de verantwoordelijkheid van school dit per geval te bekijken. Hiervoor is geen toestemming vooraf van de inspectie nodig. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van tenminste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van school. Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

Als de directie besluit de leerling een ontheffing te verlenen, wordt de 2e moderne vreemde taal vervangen door een ander vak met een studielast van tenminste 440 klokuren. Het vervangende vak wordt in overleg met de decaan gekozen uit het aanbod van de eindexamenvakken in de bovenbouw vwo van het het Veluws College.

1.4 Vrijstellingen voor Nederlands en Engels

Vrijstelling voor Nederlands en Engels is niet mogelijk. Nederlands en Engels zijn verplichte vakken voor alle leerlingen; het minimale niveau dat leerlingen moeten behalen is vastgelegd in de kerndoelen. Artikel 11d van de WVO biedt weliswaar ruimte om in individuele gevallen ontheffing te verlenen voor onderdelen van de kerndoelen, maar dit heeft alleen maar zin voor onderdelen van vakken die in de onderbouw worden afgesloten. Nederlands en Engels zijn verplichte eindexamenvakken. Voor exameneisen kan geen ontheffing worden verleend.

1.5 Procedure bij de aanvraag en toekenning van ontheffing/aangepast programma

1. Indienen van de aanvraag

Ouders nemen, na overleg met de mentor/RT'er en eventueel de decaan, zelf het initiatief tot de aanvraag van de ontheffing/een aangepast programma voor een tweede vreemde taal. Zij vullen daarvoor het aanvraagformulier in. (bijlage 6)
Aanvragen voor een aangepast programma kunnen pas na het 1e rapport in het 2e leerjaar worden ingediend. De aanvragen dienen te worden gericht aan de directeur.

2. De commissie

Een commissie bestaande uit een lid van de directie, de docent teamleider van de afdeling waarin de leerling is ingedeeld, de remedial teacher en de vakdocent van het betreffende vak beslist uiteindelijk of de aanvraag wordt toegewezen.

3. Werkwijze commissie

De procedure na ontvangst van de aanvraag ziet er als volgt uit:

- de commissie beslist of de aanvraag in behandeling kan worden genomen;
- wanneer de aanvraag in behandeling wordt genomen, wordt in overleg met de mentor aan alle (relevante) vakdocenten van de leerlingen via een vragenronde om informatie en advies gevraagd;
- ook andere relevante informatie wordt - via dossieronderzoek - verzameld, bijvoorbeeld informatie uit het leerlingvolgsysteem, cijferrapporten, orthopedagogische en andere verklaringen, onderwijskundige rapporten et cetera;
- de commissie neemt op basis van de informatie een besluit tot afwijzing of doet een schriftelijk voorstel tot toewijzing aan de directie (vrijstelling) of aan de docent teamleider (aangepast lesprogramma);
De directie c.q. de docent teamleider toetst het advies marginaal en neemt het besluit. Bij vrijstelling wordt de vrijgekomen tijd in overleg met de remedial teacher en de talendocenten aan een ander talig onderwijs besteed. Dit wordt door de remedial teacher en de mentor regelmatig geëvalueerd. De school houdt hierover een logboek bij;
- binnen 10 dagen na de commissievergadering wordt het besluit van de directie schriftelijk aan de ouders van de leerling meegedeeld;
- in geval van vrijstelling wordt dit vastgelegd in een brief die zowel door school als door de ouders wordt ondertekend. Een afschrift komt in het dossier en de inspectie wordt op de hoogte gesteld;
- bij een toewijzing betrekking hebbend op de bovenbouw vwo wordt contact opgenomen met de decaan in verband met de keuze van het vakkenpakket.

1.6 Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo-Artikel 55. Afwijking wijze van examineren

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van de kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in dit besluit wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.

2. Tenzij er sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepast wijze van examineren dat:

- a. er een deskundigheidsverklaring is die door een ter zake kundig psycholoog of orthopedagoog is opgesteld;
  - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten;
  - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van de betrokkenen een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen vermeld in de deskundigenverklaring. (Men gaat er dan wel vanuit, dat de diagnose al eerder is gesteld en de leerling ook gedurende zijn schoolloopbaan begeleid/gefaciliteerd is op basis van die adviezen)
3. Het bevoegd gezag kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij examen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
- a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
  - b. het vak Nederlandse taal;
  - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal een overwegende betekenis is.
4. De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming tot het gebruik van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal.
5. Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt mededeling gedaan bij de inspectie.

Bijlage 5

Aanvraagformulier ontheffing/aangepast programma Frans/Duits

Aanvraagformulier voor het verkrijgen van ontheffing/aangepast programma voor één van de moderne vreemde talen.

Ouder(s)/verzorger(s) van .....(naam kind)
Uit klas .....

Vragen ontheffing/aangepast programma* aan voor het vak:

0 Frans

0 Duits

De volgende argumenten willen we daarbij aanreiken:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- wij zijn ons ervan bewust dat ons kind de moderne vreemde taal waarvoor een ontheffing/aangepast programma wordt aangevraagd niet meer in een later stadium van de opleiding kan oppakken;
- wij zijn ons ervan bewust dat het verlenen van een ontheffing/aangepast programma gevolgen kan hebben voor de profiel- of sectorkeuze van ons kind;
- wij zijn ons ervan bewust dat het verlenen van een ontheffing/aangepast programma gevolgen kan hebben voor een eventuele doorstroom van havo naar vwo;
- wij zijn ons ervan bewust dat de school bepaalt wat de invulling wordt van de vrijgevallen lessen. Maatgevend hierbij is dat aan de studielastverplichting wordt voldaan.

Plaats ..... Datum .....

Handtekening

.....

* doorhalen wat niet van toepassing is